

Valg i India: Kraftig omveltning

Publisert i NY TID 23.05.2014 Side 28-29

Forfattere:

Lars Tore Flåten, førstelektor, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Francesca Refsum Jensenius, seniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI),
Geir Heierstad, førsteamanuensis, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Kenneth Bo Nielsen, forsker, Senter for utvikling og miljø UiO.

Kongresspartiet ble nesten utradert fra parlamentet, mens det høyreorienterte BJP overtar makta i India etter rekordhøy valgdeltagelse. Men hindunasjonalistene fikk mindre enn hver 3. stemme.

Resultatet

I perioden 7. april-12. mai har mer enn 500 av Indias 815 millioner stemmeberettigede brukt stemmeretten sin, noe som ga en rekordhøy valgdeltagelse på 66 prosent. Og 16. mai ble resultatet kjent: En dunderende seier for Narendra Damodardas Modi (63), statsministerkandidaten fra det hindunasjonalistiske partiet Bharatiya Janata Party («Indias folkeparti»).

BJP gikk inn i dette valget med en liten koalisjon av partier. Det var ventet at partiet kom til å gjøre det bra, men at det ville være avhengig av støtte fra andre partier, også utenfor alliansen, for å kunne danne regjering. Men slik ble det ikke. Av i alt 543 seter som var på valg til det 16. Lok Sabha etter frigjøringen i 1947, fikk BJP hele 282. Det betyr at partiet kunne ha dannet en flertallsregjering alene.

De siste tiårene har det vært nærmest utenkelig at noe enkelt parti skulle få flertall i det indiske parlamentet. Med et sterkt fragmentert og regionalisert politisk system har alle de siste regjeringene vært større koalisjoner av partier. Ikke siden valget i 1984 har et parti fått flertall alene - og den gangen fikk Kongresspartiet overveldende støtte på grunn av mordet på den sittende statsministeren Indira Gandhi (1917-1984) rett før valget.

Mot Kongresspartiet?

Valgkampen var de siste månedene sterkt dominert av Narendra Modi, statsviteren og den tidligere førsteministeren i den nordøstlige Gujaratstaten. Det har vært plakater av ham alle steder, han har vært i alle medier, og han har kommunisert en klar visjon om økonomisk vekst. Mange ser derfor dette som en personlig valgseier for Modi.

Noen tolker også dette valget som en reaksjon mot Nehru-Gandhi-familien, som har dominert indisk politikk siden uavhengigheten i 1947. Men mer enn å være en «anti-dynasti»-stemme, var Kongresspartiets nederlag sannsynligvis en reaksjon på at partiets kronprins og uoffisielle statsministerkandidat, Rahul Gandhi (43), har gjort en dårlig figur gjennom hele valgkampen.

Han har ikke lyktes i å få frem noen klar visjon for Indias vei videre. Faktisk liknet han mest på en som egentlig ikke ønsker å være politiker i det hele tatt. Og ettersom den såkalte «tredje front» av regionale partier mislyktes i å presentere en samlet front eller tydelig politisk profil, så var det for mange velgere egentlig ikke noe klart politisk alternativ til Modi.

Taperne

Regnet i antall seter, var seieren til BJP overveldende. Ser man derimot på den prosentvise oppslutningen til de ulike partiene, blir bildet raskt mer nyansert. BJP fikk mer enn halvparten av

setene i parlamentet, men kun 31 prosent av stemmene på landsbasis. Kongresspartiet, som satt ved makten, fikk 19,3 prosent av stemmene, men kun 44 seter i parlamentet. Dette skyldes at India har et valgsystem som ligner på Storbritannias og USAs, med flertallsvalg i enmannskretser.

I gjennomsnitt stilte 15 kandidater til valg i hver av Indias 543 parlamentariske valgkretser. Vanligvis fordeles de fleste av stemmene på 3-4 kandidater, og vinneren av valgkretsen klarer seg oftest med langt mindre enn halvparten av stemmene. Denne typen valgsystem slår derfor ofte litt merkelig ut, og den fører til mange «bortkastede» stemmer og uforutsigbare valgresultater.

Ved dette valget var kanskje det mest sjokkerende utfallet at Indias tredje største parti (målt i antall stemmer), lavkastepartiet Bahujan Samaj Party («Den undertrykte majoritetens samfunnsparti»), satt igjen uten ett eneste sete i parlamentet. Partiet hadde en oppslutning på 4,1 prosent på landsbasis og hele 20 prosent av stemmene i Indias største delstat, Uttar Pradesh, men klarte ikke å komme seirende ut i noen av delstatens 80 valgkretser.

Til sammenligning vant den kvinnelige førsteministeren Jayalalithaa (66) sitt dravidiske parti, All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam (AIADMK), i 37 av 39 valgkretser i Tamil Nadu - og de fikk slik rekordhøye 37 plasser med kun 3,3 prosent av stemmene på landsbasis.

I Vest-Bengal vant Mamata Banerjees Trinamulkongress 34 seter med 3,8 prosent av stemmene på landsbasis. Hadde India hatt et proporsjonalt valgsystem som i Norge, ville resultatet sett helt annerledes ut.

Rike politikere

De siste årene har det blitt rettet mye søkelys på at svært mange indiske politikere er styrtrike og/eller kriminelle. Mange hadde nok håpet at dette skulle endre seg i dette valget, men tvert imot har tendensen blitt sterkere.

Mens omtrent 30 prosent av medlemmene av det tidligere parlamentet hadde pågående juridiske prosesser mot seg, er tallet nå oppe i 34 prosent (186 av medlemmene). I tillegg er 84 av de som har vunnet nasjonalforsamlingsplasser, selverklærte millionærer (i norske kroner), noe som tyder på at det er langt fra representanter for den vanlige mannen i gata i et land der mer enn halvparten av befolkningen lever i fattigdom.

Det nye parlamentet har heller ikke mange kvinner, minoriteter og unge: Kun 11 prosent av de nye parlamentsmedlemmene er kvinner, bare 4 prosent er muslimer. Og som vanlig er mer enn halvparten over 50 år gamle. Det indiske parlamentets sosiale profil er altså stort sett uforandret, selv om det har kommet mange «nye» medlemmer.

Konsekvenser

Før dette valget har avisene vært fulle av skremselsretorikk om hva som kan skje med India om Modi blir valgt. Andre, mer moderate stemmer, har påpekt at sterke demokratiske institusjoner kommer til å hindre BJPs hindunasjonalistiske ideologi i å endre landet dramatisk. Samtidig har mange også vært veldig positive og påpekt at Modi kanskje er mannen som kan bryte ned de korruperte nettverkene som har kontrollert og til dels hemmet Indias økonomi i lang tid.

Det er ikke godt å vite hva som faktisk kommer til å skje. Modi kommer med tung politisk bagasje, der anklagene om folkemord mot muslimer i Gujarat i 2002 utgjør hovedtyngden. For å unngå for mye fokus på denne mørke fortida, har han svært bevisst fokusert sin valgkamp på økonomiske spørsmål og på det India han ønsker å skape i framtiden. At han nå har vunnet en overveldende seier

nettopp på denne plattformen, gir ham politiske incentiver til å fokusere sitt politiske arbeid først og fremst omkring økonomiske spørsmål.

Fiendtlig initiativ

Det store spørsmålet er om han kommer til å prøve - og lykkes - i å få de 281 andre BJP-politikere til å gjøre det samme. Mange la merke til at en av de nyvalgte parlamentsmedlemmene fra BJP allerede forrige fredag meddelte at han kom til å fremme ny lovgivning for å kriminalisere homoseksualitet. Hvorvidt dette kun er det første uttrykket for en større bølge av verdikonservative og minoritetsfiendtlige initiativ, gjenstår å se.

Modi har lovet mye i denne valgkampen. Nå har han fått et sterkt folkelig mandat til å gjennomføre det han har lovet. Men han kommer til å måtte gå en vanskelig balansegang, mellom de mange velgere som har støttet ham på grunn av hans økonomiske visjon og de som har støttet ham som representant for den hindunasjonalistiske bevegelsen. Hvordan Modi håndterer denne balansegangen, vil på mange måter definere det India vi kommer til å se de neste årene.

Likevel vet både Narendra Modi og resten av BJP godt at de kun har støtte fra 31 prosent av dem som avla stemme ved valget. Det betyr at flertallet av indere ikke støtter Modis visjoner. Modi vil også være deres statsminister, og det i et land hvor sivil ulydighet og massive protestbevegelser er grunnpilarer i det politiske systemet.